

Lessings Ringparabel

Nathan der Weise.

Ein
Dramatisches Gedicht,
in fünf Aufzügen.

Introite, nam et heic Dii sunt!

APVD GELLIVM.

Von
Gotthold Ephraim Lessing.

1779.

[...]

Natan: Pred davnim časom živel je na zhodu
mož, ki imel je z ljube roke prstan
neprecenljive vrednosti. Kamen -
opal se je prelival v sto prelepah
barvah. Imel je skrivno moč, da se
ljudem in Bogu je prikupil, kdor
ga nosil je s to vero. Nič ni čudno,
da ga ta mož na vzhodu nikdar snel
ni s prsta in je uredil, da za zmeraj
ostal je v rodovini. Storil je
takole: prstan je zapustil sam
najljubšemu od vseh svojih sinov.
In je določil, da naj *ta* spet prstan
zapiše sinu tistemu, ki bo mu
najljubši, in da ta naj brez ozira
na rojstvo, le zaradi prstana
postane poglavar in knez rodbine.
Razumi, sultan.

Saladin: Dalje. Saj razumem.

Natan: Tako je prstan šel od sina k sinu
in končno do očeta treh sinov,
ki vsi so mu bili povsem poslušni
in ki jih je enako ljubil vse.
Ker kdaj pa kdaj le ni drugače mogel,
se mu zazdel je prvi ali drugi
ali pa tretji, ko je z njim bil sam
in druga dva nista delila si
njegovega kipečega srca, -
vrednejši prstana, ki ga zato
v slabosti blagi svoji je obljubil
posebej vsakemu. Tako je šlo, dokler je šlo. Toda prišla je smrt
in dobri oče padel je v težavo.
Bolelo ga je, da bi dva sinova,
ki sta zanašala se na obljubo,
sedaj užalil. Kaj tedaj storiti?
Naročil je skrivaj pri umetniku
po vzorcu prstana dva ponaredka,
ki naj bila bi neglede na ceno
in trud prvotnemu enaka, res
povsem enaka. Ta ju je izdelal.
Ko mu je prstana prinesel, oče
sam ni več prepoznal nekdanjega.
Vesel zdaj klical je posamič svoje
sinove, vsakemu dal blagoslov
in prstall - ter umrl. Slišiš, sultan?

Saladin (*ki se je prizadet obrnil od njega*):
Da, slišim, slišim. A končaj že svojo
povest. – No, boš končal?

Natan: Jaz sem pri kraju,
ker, kar sledi, razume se kar sámó.
Komaj je óče izdihnil, so prišli
vsak s svojim prstanom in vsak je hotel
postati knez. Preiskave in prepíri,
tožarjenje, Zaman, ker pravi prstan
je bil neugotovljiv ...
(Po premoru, v katerem pričakuje sultanov odgovor):
Skoraj tako
kot zdaj za nas je prava vera.

Saladin: Kaj,
je to odgovor na vprašanje moje?

Natan: Opravičilo le, ker si ne upam
razlikovati prstanov, ki jih je
dal óče izdelati tako, da bi
bilo jih razpoznati nernogoče.

Saladin: Da, prstane! Ne igráj se z mano! Menim,
da tri imenovane vere vendar
se razlikujejo vse do obleke
in vse do hrane in še do pijače.

Natan: Ne ločijo pa se po temeljih!
Ne temeljé vse tri na zgodovini,
na pisani ali le sporočeni ?
Jih ne sprejemamo samo na vero
in na zaupanje? Morda ni res?
In kdo nam zbuja najmanj dvomov, komu
zaupamo in verjemo? Ne svojim,
ki njihova smo kri in ki so nam
od rmladih nog dokazovali svojo
ljubezen? Njim, ki so slepili nas,
če biti zaslepljen bilo je dobro?
Kako očetorn svojim naj verjamem
manj kakor svojim ti? Ali narobe:
mar smem zahtevati od tebe, da ti
obtoži svoje prednike laži,
laži zato, da ne bi ugovarjal?
Ali narobe. In vsc to velja
enako za kristjane, Ali ne?

Saladin: (Pri živem Bogu! Človek ima prav!
Molčati moram.)

Natan: A vrniva se
zdaj k prstanom. Tedaj sinovi so se
tožili. Vsak sodniku je prisegal,
da prstan neposredno ima iz rok
očeta – kar bilo je res! – ki mu
že zdavnaj je obljubljal, da nekoč
užival s prstanom bo vse pravice -
kar spet ni nič manj res. In vsak je trdil,
da óče pač ni mogel ga slepiti
in preden mogel bi podvomiti

o svojem ljubljennem očtu, rajši
bi svoja brata, o katerih da
pripravljen je verjeti le najboljše,
obtožil sleparije in izdajstva,
kar bi razglasil in se maščeval,

Saladin: Kaj pa sodnik? Rad slišal bi, kako
po tvojem je razsodil. No, govori!

Natan: Sodnik je rekel: Če mi precej ne
pripeljete očeta, odslovim vas
izpred sodišča. Mislite, da tukaj
uganke naj rešujem? Čakate,
da prstan kdaj spregovori?
A stojte! Kakor čujem, pravi prstan
ima moč vsakega napraviti
prijetnega ljudem in Bogu. To
odloči! Prstana ponarejena
tega ne moreta! Katerega
ljubita dva od vas najbolj? Povejte!
Molčite? Vpliva prstan le nazaj
in ne naprej? In vsakdo ljubi le
sam sebe? - Potlej ste mi vsi trije
prevarani sleparji! Prstani
so vasi vsi ponarejeni. Pravi
je prstan najbrž izgubljen. Da bi
prikril izgubo, ga je nadomestil,
za enega je mož naročil tri.

Saladin: Sijajno!

Natan: In sodnik jim je takole
nadaljeval: Če ne želite sveta
namesto sodbe, pojdite. A svet
je takle: stvar sprejmite, kakor je.
Vsak izmed vas ima očetov prstall.
Zato verjemi vsak, da pravi je
njegov. Morda da oče ni več hotel
prenašati enega prstana
tiranstva v svoji hiši! In gotovo
vas ljubil je vse tri in vas enako
ljubil; zato ni maral prizadeti
dveh, da bi enemu ugodil. Dajte!
Predajte vsak se svoji nepodkupni
ljubezni, ki predsodkov ne pozna.
Vsak prizadevaj si, kakor za stavo
dokazati moč kamna v prstanu
in bodi moči tej s krotkostjo, z milo
spravljivostjo in dobrodelnostjo
in srčno vdanostjo v namene božje -
v pornoč! In če potem se pri otrocih
vaših otrok pokažejo moči
teh kamnov: jih čez tisoč, tisoč let
povabim pred ta stol. Takrat sedel bo
na stolu tem modrejši mož od mene.

In on bo sodil. Pójdite! dejal
sodnik je skromni.

Saladin: Bog, Bog!

Natan: Saladin,
če čutiš, da obljubljeni modrejši
si mož...

Saladin (*plane k njemu, zgrabi njegovo roko, ki je do konca ne izpusti več*):
Kdo? Kdo? Jaz - prah? Jaz - nič? O Bog!

Natan: Kaj ti je, sultan?

Saladin: Natan, ljubi Natan!
Ne, tistih tisoč tisoč let sodnika
še ni preteklo. Sodni stol njegov
ni zame. Pojdi! Toda bodi mi
prijatelj!

Quelle:

Gotthold Ephraim Lessing: Modri Natan. Dramska pesnitev v petih dejanjih, S. 87-92. Übersetzt ins
Slowenische von Josip Vidmar (1895-1992), 1981.

Herausgegeben von der Lessing-Akademie
nach einer Idee von Frau E. Niemann (Wolfenbüttel),
unterstützt durch eine großzügige private Spende.

Lessing-Akademie
Schlossplatz 2 · 38304 Wolfenbüttel
Tel.: (05331) 808-227 · Fax: (05331) 808-248
E-mail: lessingakademie@hab.de · www.lessing-akademie.de